

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE WIE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr. K. Schilder.

Medewerkers: Ds F. A. den Boeft, Helpman; Ds E. T. v. d. Born, Amersfoort; Drs R. H. Bremmer, Zwolle; Ds J. van Bruggen, Assen; Drs D. J. Buwalda, Kampen; Prof. P. Deddens, Kampen; Ds L. Doekes, Hilversum; Ds D. van Dijk, Groningen; Ds J. Francke, Rotterdam; P. Groen, Rotterdam; Prof. B. Holwerda, Kampen; K. v. Huizen, Groningen; A. Janse, Breda; Dr P. Jasperse, Leiden; Ds B. Jongeling, Apeldoorn; Ds H. Knoop, Rotterdam; Ds J. Meester, Haarlemmermeer; Mr J. Meulink, Enschede; Drs H. M. Mulder, Kampen; Dr G. K. Schoep, Den Haag; A. Schilder, Den Haag; Ds H. J. Schilder, Utrecht; Ds J. Smelik, Groningen; Dr H. Smilde, Groningen; Ds J. P. v. d. Stoel, Batavia; D. Stroo, Bussum; Prof. Dr C. van Til, Philadelphia, Pa, U.S.A.; Prof. C. Veenhof, Kampen; Ds G. Visé, Kampen; Ds C. Vonk, Schiedam; Ds F. de Vries, 's-Gravenhage; Ds D. K. Wielenga, Rotterdam; A. Zijlstra, Groningen.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan: Prof. Dr K. SCHILDER, Vloedijk 14, Kampen
Adm.-adres: Oosterbaan & Le Cointre N.V. — Goes

Postrekening Nummer 406040 ten name van
BUREAU „DE REFORMATIE“ — GOES
Telefoon 2424

Abonnement: f 4.— per half jaar bij vooruitbetaling
Voor het Buitenland en Ned. Indië f 10.— per jaar
Advertentiën: 10 cent per mm. Losse nummers 20 cent

INHOUD. Hoofdartikel: Kwam de Menschenzoon weer, of kwam Hij anders weer? — Gedicht: Paaschprofetie. — Uit de Schrift: De geslagen Herder en de verstrooide schapen, 2. (Mt. 26:30—32). — Op en om 't Kerkplein: Rformatie van het onderwijs. — Kerkelijk leven: Naar het Diensthuis teruggekeerd, 4. Op verstrooidenreis, Kwam de Menschenzoon weer, of kwam Hij anders weer?

de samensprekingen bederven goede zeden. Kalamazoo— Meppel, Dr J. Hoek en de confesie. — Gedicht: Paaschlof. — Boekbespreking: Een boek voor onze tijd. — Uit de historie: Hoe men op Zaterdagmiddag synodaal kan worden. — Groninger Brieven. — Kerknieuws.

er dan geen scheiding tusschen zijn Godheid en zijn lichaam?

3) Indien de ziel de band is tusschen den Logos en Christus' vleesch, is dan de scheiding tusschen Logos en lichaam niet een realiteit, zoodat niet naar het vleesch, dan toch naar de persoonlijke unie?

4) Als men zegt: de godheid is gescheiden van het lichaam, is dan de consequentie onvermijdelijk, dat zij ook van de menselijke natuur gescheiden is? Dat hoeft toch niet? Lichaam is toch minder dan natuur? De ziel is toch minstens evenzeer de menselijke natuur?

5) Als de ziel persoon en dus mensch is, doet het er dan nog wel iets aan toe of af, als het lichaam achterblijft zonder ziel?

6) Is een doode nog wel een mensch?

7) Als Christus' menscheit in felte daaraan hangt, dat Hij — in onderscheiding van ieder ander — de menscheit heeft aangenomen, is dan dat aannemen niet de hoofdzak? En doet het er dan wel iets toe, hoeveel Hij aanneemt, vóór of na of tijdens die drie dagen? Als Hij maar aanneemt —, dan blijft Hij die Hij is.

8) Ja maar, als het aannemen van twee dingen (ziel en lichaam) zich wijzigt in het aannemen alleen nog maar van één ding (ziel), is dan de Christus niet veranderd, en is dan die aanneming, die Hem tot mensch maakte, toch niet in felte gebroken?

9) Komt het er wel zoo veel op aan, dat Christus altijd en overal mensch is? vraagt weer een nieuw debater. Als Hij maar menscheit geworpen is, dan is dat voldoende; in het graf was Hij alleen naar het lichaam; in de hel alleen naar de ziel; maar Hij bleef toch de eenmaal menscheit gewordene? En is dat niet voldoende? (Noot: denk aan de toenmalige opvatting van de nederdaling ter helle).

10) Ja, maar, men kan het begrip „mensch“ toch wel op twee manieren opvatten? formeel en materieel? Laat een mensch, zoodat wij hem hier beneden waarnemen, een samenstelling zijn van lichaam plus ziel, toch is een doode mensch nog een mensch immers?

We konden na deze tien vragen gemakkelijk aan het lijstje nog enkele tientallen andere bijvoegen?).

We zien er van af.

Want we laten ons paascheest niet bederven. Onze lezers weten ook zoo wel, dat hier allerlei grondproblemen opdoemen. Als b.v.: wat is een mensch? Zijn lichaam en ziel twee deelen van een mensch, die men van elkaar kan scheiden, zoodat men de deelen van een kozijn uit elkaar kan nemen, terwijl ze toch weer kunnen worden „in elkaar gezet“? Wat is hypostatische unie? Was de „scheiding“ van lichaam en ziel ook een scheiding van elk van die twee ten opzichte van den Logos, den Zoon Gods? Is een „lijk“ (cadaver) wel een lichaam? Is de vereeniging van ziel en lichaam bij Christus niet een geheel aparte en eigene? Ze was toch een verbinding met de Goddelijke natuur? Hoe kan men dan Hem beoordeelen als ware Hij een gewone mensch? Een heel spitsvondige vrager uit het scholastiek gezelschap stelt de kwestie zóó: als in Christus lichaam en ziel bij elkaar gekomen zijn, beteekent dat dan, dat die twee integraal bij elkaar behooren? Welneen, zegt hij; het kwam er maar op aan, dat Hij door die vereeniging tot leven zou komen. Als een boom met een „levensgeest“ verbonden wordt, vormen dan boom plus levensgeest een nieuw integraal geheel? Of als het hout met het vuur

Kwam de Menschenzoon weer, of kwam Hij anders weer?

HOOFDARTIKEL

Op het Paascheest wordt door den God der geschiedenis een heele massa vragen in de taal der feiten beantwoord.

Worden de antwoorden verstaan, die God ons geeft, en willen we die antwoorden zuiver aan de hand der profetie doorgeven, dan zullen we in het licht der antwoorden steeds scherper onze vragen moeten stellen. Wij moeten tenslotte toch weten, waarop wij nader inzien God „ja“ en waarop Hij „neen“ zegt.

Het is een vergeten vraag, die we hierboven stelden. Een vergeten vraag, zeggen we. Ze raakt n.l. een oude kwestie, waarover folianten volgeschreven zijn, maar die in onzen tijd nauwelijks nog iemand bezig houdt.

Nu kan zoo iets een gunstig teeken zijn. Wie het stellen van een onbeholpen vraag te boven gekomen is, voor dien is het een gunstig teeken, als zoo'n vraag voortaan achterwege blijft.

Maar, er zijn óók gevallen, waarin de vrager knapper is, dan de niet-meer-vrager; de eerste ziet dan nog een moeilijkheid, de tweede denkt heelmaal niet meer na, en ontmoet dus ook geen zwaarigheden. Maar zoo best is dat niet.

Wij vreezen, dat dezen keer bij velen zó'n geval van de tweede reeks zich voordoet.

Want de vraag, die we op het oog hebben, is aan de opstellers van onze geloofsbelijdenis blijkbaar bekend geweest; ze houden zich ermee bezig. Maar misschien leeft voor vele lezers de desbetreffende uitspraak der belijdenis zóó weinig, dat ze er nauwelijks mee bekend zijn. In dat geval zeggen we: het is geen voordeel, als wij op dit punt geen vragen meer stellen.

De kwestie, die we op het oog hebben, is deze: wat gebeurde er met onzen Heiland in het „triduum“, in het drietal dagen, waarin Hij in het graf lag? Slechts in zóoverre ik weet, wat zijn „afwezigheid“ (als ik het zoo mag uitdrukken) gedurende dat „triduum“ beteekende, slechts in zóoverre kan ik weten, wat zijn terugkeer op Zondagmorgen, den paaschmorgen, te beduiden heeft.

Was Hij eigenlijk en essentieel weg? Dan beteekent: Paschen: Hij kwam terug. Een scheiding is dan weer opgeheven.

Of — was Hij eigenlijk heelmaal niet weg? Dan beteekent Paschen: Hij kwam niet terug, doch Hij kwam alleen maar anders terug. Geen werkelijke scheiding werd dan opgeheven, doch de gemeenschap, nimmer opgeheven, ook niet voor drie dagen, werd dan alleen maar verrijkt, verinnigd, verruimd.

Misschien gaat de lezer nu reeds iets ervan beseffen, dat hier geen splinterige theologiekwestie ons ophoudt met haarkloverijen. Althans — dat dit niet de eenige mogelijkheid is, die hier openstaat.

We spraken over onze belijdenis. Die zegt in artikel

19: dat Christus' twee naturen (goddelijk en menscheit) alzoo in zijn ééne persoon vereenigd zijn, dat ze zelfs niet door zijn dood gescheiden zijn geweest. Hetgeen Hij, stervende, in 's Vaders handen beval, dat was een ware menscheit, die van het lichaam scheide; maar intusschen bleef toch de goddelijke natuur altijd met de menscheit verbonden en hield in die verbinding stand, zelfs ook toen Hij daar in het graf lag: ook toen, ook in dat triduum van Vrijdagavond tot Zondagmorgen, hield de godheid niet op, in Hem te zijn (zoodat ze trouwens ook in Hem was, toen Hij een kind was), ofschoon zij voor dat kleine poosje zich niet uitoefende, zich niet liet gelden.

Er ligt een eeuwenoude gedachtenwisseling achter deze woorden. Als een der oudsten, die zich met de hier opgeworpen vragen heeft bezig gehouden, wordt Johannes Damascenus genoemd; geloof intusschen maar vrij, dat ook hij niet als eerste zijn tanden in deze harde spele gezet heeft. Augustinus, in een preek over Christus' lijden¹⁾, houdt zich vrij dicht in de buurt van deze vraagstukken op. En Joh. Damascenus speelt het klaar, dit onderwerp (der hypostatische unie of persoonlijke vereeniging der twee naturen in Christus) te behandelen als een (laatste) probleem der logica²⁾. En in de scholastiek wordt de discussie heelmaal benauwend van intellectualistische rijnslijperij.

En toch —

Toch hadden ze hun vragen.

Was de Christus in die drie dagen nog mensch?

Was Hij toen nog God?

En zoo men op één van die vragen, of op beide, ontkennend zou moeten antwoorden, wel, was „Hij“ dan nog wel bij ons?

Het was Thomas Aquinas, die de vraag nadrukkelijk gesteld heeft. Bonaventura is er ook mee bezig, en Petrus Lombardus draagt bouwstoffen aan. En Petrus Abaelardus, Paus Leo stelde vast: de godheid was noch in den dood, noch in het leven gescheiden van het vleesch. Anselmus van Laon en Willem van Champeaux vragen: is Hij dan nog Persoon?

We laten de namen verder rusten. Slechts de vragen, die opkwamen, hebben onze aandacht. We hooren ze o.a. stellen in dezen vorm:

1) Als het lichaam door bemiddeling van de ziel verbonden was met den goddelijken Logos (het Woord, de Tweede Persoon) werd dan de godheid niet van het lichaam gescheiden, in 't oogenblik, waarop de ziel het lichaam verliet?

2) Als bij den Christus het leven feitelijk door de Goddelijke natuur werd bemiddeld, dan werd toch de dood bij Hem slechts mogelijk daardoor, dat de Godheid zich van Hem terugtrok? Was

¹⁾ Zie C. J. de Vogel, Augustinus' Preken voor het Volk, Monumenta Christiana, I, I, 327/8.

²⁾ Opera (per I. Billium), Paris, 1619, 652.

³⁾ Vgl. Arthur Landgraf, Utrum Christus fuerit homo in triduo mortis, art. in Mélanges Aug. Pelzer, Louvain, 1947, 109, sqq.

verbonden wordt, zijn dan die twee met elkaar zóó verbonden, dat het één niet zonder het ander kan? Immers neen? Kan zóó ook Christus niet Christus gebleven zijn, en zijn lichaam een lichaam, ook al was de verbinding opgeheven? Niet de verbinding van ziel en lichaam trouwens maakte Hem mensch, zegt een ander; doch de verbinding van de mensheid met de Góðheid, dié maakte Hem tot mensch; de verbinding van ziel en lichaam maakte Hem alleen maar tot een levend mensch!

Laat ons niet langer met deze vermoeiende discussies bezig zijn, maar de vraag liever stellen: is er van deze dorren akker nog graan te plukken?

Het antwoord is: ja. Ook in de dorre dagen van de scholastiek heeft God zijn kerk bewaard. Er zijn hier en daar vaste steunpunten, waarop het geloovig denken zich terugtrekt; voorboden van die betere gezondheid, die later in de Dordtsche synode zich zou doen gelden in de vermaning, dat de voorgangers de godgeleerdheid niet problematisch zouden behandelen. Let maar op.

a) Er is er één, die ineens opmerkt: denk er toch wel aan, dat Christus eens gezegd heeft: ik heb macht, het leven af te leggen, en het wederom te nemen. Dat wil zeggen: Ik ben bevoegd, het menselijk bestaan, voort te zetten op de manier van thans (leven als alle andere menschen), daarna de existentiële wijze van dit oogenblik prijs te geven als ik dat wil of noodig acht, en vervolgens, weer in een menselijke existentiële wijze terug te keeren, waarin ik wederom omgang met anderen hebben kan, kan spreken, handelen, werken, bidden, vermanen, kerkstichten, en zoo voort. Daarmee wordt de wijze van Christus' existentie als veranderlijk geplaatst onder zijn bevoegdheid; maar de existentie als mensch zelf blijft. De wijze van existentie mag verschillen, de existentie, het bestaan zelf blijft. Hij is bevoegd, zóó of zús te verkeerren, maar Hij zegt niet dat Hij bevoegd is, te verdwijnen in een niet. Want tóó het bestaan van mensch behoort het niet-verdwijnen-kunnen, het niet op kunnen gaan in het luchtledige. Weg te cijferen is een mensch nu eenmaal niet; en niemand is bevoegd, in te gaan tegen deze goddelijke ordinantie, ook de Zoon niet. Hij is juist daartoe mensch geworden, om de menselijke onvernietigbaarheid aan te nemen (die behoorde bij het mensch-zijn). Alleen maar: waar menschen, die naar hun wezen onvernietigbaar zijn, dan ook vanwege de zonde tot een eindeloozen doodsstaat gedooft zijn, daar komt Hij, niet om de onvernietigbaarheid te veranderen in vernietigbaarheid, doch om hetgeen in wezen onvernietigbaar is te verlossen van de zonde en den vloek, en alzoo ons geeneinde-kunnen-nemen te vullen met de lading niet van dood, doch van leven. Existieren is substraat, ondergrond, zoowel voor leven als voor dood. Dat is één lichtpunt, in het dorre debat.

b) Het tweede ontdekken we daar, waar een ander participant in dit theologendebat zich herinnert, dat christenmenschen wel vragen van logica en anthropologie kunnen stellen, doch vóór alles hun belijdenis zich hebben te herinneren. Hun belijdenis nu is die van het evangelie, d.i. van de blijde boodschap. En die blijde boodschap is, dat Christus Priester is; en dat zijn priesterschap een ambt is, en dat alleen Gods wil aangaande het ambt en de ambtelijke opdracht van een kreatureur kon bepalen, welke natuur die kreatureur zal ontvangen, teneinde het ambt te kunnen bedienen naar de daarvoor voorbedachte taak. Als Christus Priester is, en als 't menschen substraat is voor het priester-zijn, wel, dan zou de stelling: Hij hield op, mensch te zijn, neerkomen op de andere stelling: Hij hield op PRIESTER te zijn. God echter is geen God der dooden, maar der levenden; Hij is geen God van ambteloozen, maar van ambtelijk gequalificeerden, zouden wij kunnen zeggen. Maar Christus hield niet op, priester te zijn, geen seconde, geen minuut, geen dag, en dus ook geen drie dagen. Hij heeft immers een EEUWIG priesterschap ontvangen (Praepositus)? Hem is gezegd: gij zijt Priester in der eeuwigheid, niet naar de ordening van Aäron, met zijn vergankelijk priesterschap, doch naar die van Melchizedek, met zijn onvergankelijk priesterschap. Zijn priesterdienst kan aan geen ander worden overgedragen: Hij is dus de eenige priester, die niet met verlof kan gaan, ook geen triduum. Dan ware er een hiaat in den priesterdienst geweest. En aan zulk een hiaat zou de wereld binnen drie dagen te gronde gaan. Heeft Jona niet gebeden in het hart der zee? En zou de Meerdere van Jona zijn priestergebed hebben gestaakt in een triduum van zijn in het hart der aarde? Het is niet te gelooven.

Iemand uit de omgeving van de auteurs dezer laatste gedachten brengt de hem voor den geest staande oplossing schuchter onder deze formule: tweemaal verbond Christus lichaam en ziel aan elkander, maar dat beteekent niet, dat Hij ze tweemaal aangenomen heeft.

En een ander lost één der boven genoemde moeilijkheden aldus op: als iemand zegt, dat het de ziel is, waardoor in Christus het lichaam met de godheid verbonden geweest is, wel, dan behoeft men zich nog

geen zorgen te maken over Christus' lichaam, nadat de ziel „eruit was gegaan". Uit dit feit volgt nog volstrekt niet, dat nu dit lichaam tot ontbinding moest overgaan en in „vuilnis" verkeerren. Want de levendmaking van het lichaam, dat was de taak der ziel, en dié taak volbrengt ze ook, als ze op den Zondagmorgen van het Paascheest zich weer met het lichaam verbindt. Doch het was de góðheid, die ook in het triduum met het lichaam verbonden bleef; en die godheid behoeft niet de functie van de ziel over te nemen op straffe dat anders dat lichaam zou veranderen in „vuilnis". Al had Christus duizend jaar in het graf gelegen, dan zou nóg zijn lichaam niet tot vuil zijn verworven; dáár zorgde de Góðheid wel voor.

Laat nu verder die heele discussie loopen; ze is tenslotte gemoord in de knappe berekening van dien subtielen geleerde, die 6 manieren heeft opgeteld, waarop een „vereeniging" (van naturen, of deelen, of menging ervan) mogelijk was. Laat het alles nu verder loopen: treft het u niet, dat ook van dezen dorren akker nog graan te lezen valt?

Het lag dáár, waar de woorden ambt, priester en persoon gebruikt werden.

Ons heeft de Bijbel geleerd, dat God ieder mensch schept naar een plan; niet alleen den mensch trouwens, maar alle ding, alle kreatureur. Dat wil dus zeggen: eerst bepaalde Hij wat de functie — de dienst — van een kreatureur in het groote wereldgeheel zou moeten zijn, en naar dat plan der toegedachte functie bepaalde Hij, welke natuur de schepselen afzonderlijk zouden ontvangen. Doelmatig is alles; en het

Paasch-prophetie

(Psalm 16 naar J. v. d. Vondel)

*'k Verwacht van Godt mijn erflot na dit stryden.
De rijke loon des keilcks van mijn verdriet
En zuerlicheit en overbitter liden
Verwacht ick van het oog, dat alles ziet.
Gy zultme, o Heer, en niemant zal 't beletten,
In 't wettigh erf, my toebeschoren, zetten.*

*Dit's d'oirzaeck dat de blydschap in mijn herte
Niet schuilen kan, maer uitberst op de tong,
Die huppelt na het uitstaen van de smerte:
En schoon de Doot mijn sterfelijkheid besprong,
Mijn lichaam zal geen' worm in d'aerde spijzen,
Maer sluimeren met hoope van verrijzen:*

*Want gy, o Godt, zult nimmermeer gedoogen
Dat mijne ziel in helse duisternis
Gedompelt blijf, noch 't lichaam uit elc oogen
In 't graf verrot: het lichaam, dat u is
Geheilicht, zal noch kan na't bitter sterven,
Geen sins vergaen, verrotten, noch bederven.*

*Gy leertme klaer de baen des levens kennen,
De baen naar Godt, en Godts onsterfelijkheid;
Bestraeltme met uw blydschap, onder 't rennen,
Die neersttraelt van uw aenschijns Majesteit.
Uw rechte hant begaef, na deze elende,
Den hoopenden met blydschap, zonder ende.*

doel wordt niet bepaald, náár dat iets is, of nádat het er is, doch het zijn, en het zóó zijn, wordt, vlak omgekeerd, bepaald door het doel, dat God met de dingen heeft.

Nu is de mensch niet maar een kreatureur met een bloot-natuurlijke functie, doch ambtsdrager, bondgenoot, vriend, zoon, „partner" van God. Al die woorden kan men misduiden; men moet ze evenwel lezen en aanvaarden in samenhang met geheel het schriftuurlijk onderwijs.

Welnu, dan is van elk mensch de menselijke natuur door God bepaald met het oog op den ambtelijken dienst, dien de mensch van God opgedragen kreeg. Het heeft God behaagd den mensch te maken tot blijvend ambtsdrager, die een niet-weg-te-werken-wezen zou zijn. Hij kon niet in lucht opgaan. Wel heeft God bepaald:

dat de menschen uit ééne bloede zouden opkomen; dat hun dienst eerst een dienst in tijdelijk en ruimtelijk verband, ergens op aarde wezen zou;

dat ze daarna op een of andere manier zouden overgaan tot een andere existentiële wijze, waarbij geen pols meer slaan, geen bloed meer circuleeren, geen long meer ademhalen zou.

Dan waren ze daarmee uit de eerste bestaans- of existentiële manier weggenomen, niét of wél pijnlijk, al dan niet in vernedering; dát hangt van de vraag af, of er gezondigd wordt. Zónde brengt pijn in het kinderen baren, maar het baren zelf zou ook in het paradijs geschied zijn. Zónde brengt pijn in het werken, maar het werken zelf was ook op het paradijs-program gezet. Zónde brengt pijn in den overgang uit de tijdelijke naar de andere existentiële wijze, maar die overgang zelf zou er óók in een ongestoord paradijs geweest zijn.

En daarna zouden dan alle uit ééne bloede geboren menschen tegelijk, zonder dat de één den ander vóórkomt (gelijk

Paulus zegt) ingebracht worden in de derde existentiële manier: die van voltooide menschenglorie, in een voor altijd vastgelegde en gestabiliseerde verheerlijkte natuur in den nieuwen hemel en op een nieuwe aarde.

Dat beteekent dus: drie existentiële manieren zijn er voor den mensch:

1e van geboorte tot aan individueelen „overgang"; 2e van individueelen overgang tot jongsten dag, reuniedag;

3e van jongsten dag, den reuniedag voor de geconsummeerden, tot..... in alle eeuwigheid.

Dat was Gods plan voor den ambtsdienst van zijn zonen, knechten, liturgen. Op zóó'n dienst, en zóó'n indeeling van den dienst, en op zóó'n afweging van den individueelen tegen den collectieven dienst, was de mensch aangewezen; en dus wordt hij op zóó'n plan „afgesteld", d.w.z. zijn natuur wordt zóó geschapen, dat zij aan dit program kan beantwoorden. Gedurende al die wisselingen, en in al haar perioden, blijft de mensch, de „hij" of „zij", de persoon, dien God gewild heeft. Want Hij heeft den mensch zóó gemaakt, dat zijn persoonsdienst en -ambt in deze natuur, en in het kader van dergelijke wetten, kon worden gepraesteerd. Met gevolg van zegen ingeval van trouw, of van vloek in geval van ontrouw.

Maar als wij dan „hij" of „zij", als wij dan „personen" zijn, óók als we overgaan tot een andere existentiële wijze, dan kunnen we allerlei vragen opwerpen, als de boven gereleveerde, maar dan zegt God tot ons: gij dwaas, ik heb uw natuur geschapen naar Mijn plan, dat ik met u had; keer nu de rollen niet om. Bepaal geen ambt naar de natuur, maar ken de natuur uit het ambt.

En dat doen we dus eerst recht heelemaal bij Christus. We gaan eerst gelooven, en daarna logica bedrijven. We gaan eerst gelooven, en daarna anthropologie beoefenen. We gaan eerst gelooven, en daarna spreken over metaphysica.

En daarom zeggen we: toen in zijn triduum de Christus ons vooringing in de bereiking van de tweede existentiële wijze, naar zijn menselijke natuur, toen bleef Hij onze „Hij". Toen bleef Hij Priester. Hij ging dan ook heen als Middelaar. Om straks op Paschen weer te keeren in zijn jubeldag, die, verbonden met hemelvaartsest, Hem in kwaliteit van Borg, al vast zijn derde existentiële wijze schenkt, die van verheerlijkten, tot rust en consummatie gebrachten mensch, ambtsdrager voor de groote gemeente uit, om straks met haar God eeuwig te loven en te prijzen.

Dat beteekent dus: Hij is heelemaal niet weg geweest, als ge 't nauw neemt.

En Hij is dus óók niet „weergekeerd" strikt genomen.

Hij is alleen maar: anders weergekeerd. Tot ons RIJKER en met nóg vóller handen van borgtochtelijke schatten weergekomen in het midden van den tijd, om ons te geven verzekering van de breking van den vloek over heel de menselijke existentie in al haar tijden en bedelingen en vormen, voor wie gelooft; en voorts om priesterlijk zijn bloed in te dragen in het binnenst heilgdom, en dáár voor ons te bidden en plaats voor ons te bereiden.

Hij is niet weg geweest. Niet kosmisch afwezig geweest. „Uit mijn oogen" zijn is niet: verdwenen zijn. De middelaarsplaats kón geen seconde vacant zijn. De wereld ware dan meteen vergaan. De mensch kan geen seconde „weg" zijn, de Menschen-zoon dus heelemaal niet. De borgtochtelijke arbeid kon geen dag stil staan. Aan een „tusschentijd" van Christus-loosheid zou de wereld sterven. Geen gruwelijker ketterij wordt bedreven dan in het betrekken van de schuilplaats „zwischen den Zelten".

Eerst ambt, dán natuur zien — zoo is de belijdenis-weg.

Och, Simon Petrus had, denk ik, van die scholastiek heelemaal geen verstand, toen God hem den mond openbrak op den Pinksterdag. De kerk zou hem trouwens toen, als het aan haar gelegen had, het woord niet hebben gegeven voor den voorgangersdienst: ze zou gezegd hebben: zijn „natuur" is zoo stabiel niet, hij is niet die hij lijkt, heelemaal geen rotsman is hij: heeft hij niet zijn Meester gruwelijk verloochend en zich toen heelemaal vergeten?

Maar toen de Geest hem dreef, toen had hij zóó maar een gezicht op den zestienden psalm. Heeft David daar niet gezegd, in dien psalm: ik zal niet sterven, ik word geen stuk drek, mijn vleesch wordt niet ontbonden? Ik heb geen buiten-bedrijf-stelling te wachten,..... ik blijf, ik word niet weggecijferd? Zei David niet: ik, Uw heilige, zal geen verderving zien, ik blijf? En wederom: Gij zult mijn ziel in de hel, den ajeool, niet vergeten, ik word niet geannuleerd, ik blijf? Hoe kón die man dat nu zeggen? vraagt Petrus. Is daar zijn graf niet, daar ginds op armslengte afstands? Ja, ja, zóó is David, als ge zijn „natuur" bekijkt met dezelfde oogen, waarmee ge ook anhypostatise slaven bekijkt, en bocrenkool, en wormen en honden en katten. Maar, zegt Petrus, David had een ambt. Een eeuwig kóningschap (Jer. 23); en bovendien, hij heeft het zelf gezegd, in psalm 110, hij heeft ook vrees gehad op een eeuwig priesterschap, naar de orde, niet van een davidische dynastie, waar de een den ander opvolgt,

noch na nastie, w overdrag ke, ádyn

En toe zijn nat mijn „ik heilige z vleesch" alzoó hij dit gezeg

Daarn streep d mogen b voo o van Chr geleerde snijdt menstell

Dus is miste, d die pard nuleerde meente

nullen, a en Hij b Hij keer ler ware was uit existenti onze met Hij heeft aan ánd tus-v lijcheden Eeuwige

Ook d gebroker ontsnapt 34:1) k zelf was stad Gal van mij

Maar v a n w, mooie n zitten, t aangeste mischie den onts grondig;

den raze gebon daar ver der prof geen bee het Niet hing, en Niet va ontlidige zijn a m spaard l Hij vers

En he mensch, waren v Hij had toepassit men, in

En nu geen m of zonde maar ze; pois voe geen m Niemand opstaan, werken" ik k r deelt in

De ge

Wann Zacharia Toen.. Wann Als z uit te gr En le onmidde Oudtesta

derde existensieglorie, verlijnde verrijzen op een nieren zijn er

„overgang“; jongsten dag,

voor de geheid.

enst van zijn nat, en zoo'n eging van den enst, was de op zoo'n plan oó geschapen. Gedurende en, blijft de n, dien God sch zoo geinddeze naten, kon woringeval van uw.

dan „perso- en andere ragen opweren zegt God r geschapen er nu de rol-natuur, maar

aal bij Chris-na logica n, en daar-gaan eerst a physica. triduum de de tweede natuur, toen ester. Hij : Om straks ag, die, verualiteit van ijze schenkt, ammatie ge-groote ge-wig te loven

aal niet nt.

„keerd“

erd. Tot ons den van het midden ing van de en sche- r t i d e n n, voor wie zijn bloed in d á á r voor len.

et kosmisch s niet; ver-een seconde vergaan. De Menschen- arbeid kon van Chris-gruwelijker ken van de

de belij-

scholastiek den mond hem trou- het woord dienst: ze zoo stabiel en rotsman verloochend

ad hij zóó Heeft Da- l niet ster- wordt niet stelling te ggecijferd? verduering i ziel in de et geannu- u zeggen? r ginds op als ge zijn nee ge ook enkool, en Petrus, Da- s c h a p gezegd, in een eeuwig ent van een er opvolgt,

noch naar die van een levietische, aäronietische dynastie, waar óók al de een den ander den dienst kan overdragen en overdoen, maar naar de onvergankelijke, adynastieke glorie van Melchizedek.

En toen David dat AMBT weer zag, toen kende hij zijn natuur. Toen kon hij zeggen, om dat ámbt zal mijn „ik“ er blijven, en dus kan ik niet sterven: Uw heilige zal geen verderving, geen ontbinding zien, mijn vleesch vergaat niet tot wat slijm en smerigheid. En alzoó hij een profeet was, heeft hij, door den Geest, dit gezegd op Christus. Op Christus. Op Christus.

Daarmee kreeg heel de scholastieke rommel een streep door haar schrifturen heen. Och, de vragen mogen blijven, als maar dit antwoord voorop blijft staan en gaan. Het ámbt van Christus, dat beslist over en voor het debat der geleerden, over heel de linie. De belijdenis ánjdt het brood, onderwijl de geleerden over de samenstelling en de vitaminen zitten te zweeten.

Dus is de Heiland op het Paaschfeest niet een vermiste, die ineens weer opduikt, en niet een afwezige, die pardoes weer aanwezig wordt, en niet een geannuleerde, die ineens weer mee gaat doen in de gemeente der rechtspersonen, die niet, als slaven en nullen, anhypostatisch zijn. Hij is er altijd geweest; en Hij bleef aan het werk, ook in zijn triduum. Maar Hij keerde naar ons terug met handen, die nóg vóler waren, en met lippen, waarop nóg meer genade was uitgestort. Hij schonk ons, in een andere existentiële wijze, de borgtochtelijke vrucht voor heel onze menselijke existentie in al haar wijzen en vormen. Hij heeft zijn gevulden tusschentijd gehad, om voortaan anders en beter te kunnen werken. Een Christus-vacature behoort tot de eeuwige onmogelijkheden. En een hilaat in den Dienst kent de Eeuwige God niet.

Ook daarom is het duidelijk, dat Hém geen been gebroken worden kon op Goeden Vrijdag. David, pas ontsnapt uit een filistijnennest (1 Sam. 21, vgl. Ps. 34:1) kon, tot zijn eigen stomme verbazing, van zichzelf vaststellen, toen hij den weg vond van Achis' stad Gath naar de spelonk van Adullam: geen been van mij is gebroken, ik ben er nog.

Maar toen ontdekte hij ook ineens, dat dat was van wege zijn ámbt, heusch niet vanwege zijn mooie natuur: hij had de dingen er erg leelijk bij laten zitten, toen hij zich onder die filisters als gek had aangesteld, om, door den razende te spelen, als een mischien van bovenaardsche kracht bezetene te worden ontzien. Maar hij scháámdte zich toen dan ook grondig; psalm 34 is weer na die weken van ongebonden razernij en van ambtelijken lediggang een lied van gebonden taal. Aleph. Beth. Gimel. Daleth, en wat daar verder volgt, kijk maar na. Toen greep de Geest der profetie op Davids geest heel diep in. Hij sprak: geen been gebroken; en dat woord is vervuld, zegt het Nieuwe Testament, toen Christus aan het kruis hing, en men zijn beenen niet brak. Waarom niet? Niet vanwege zijn menselijke natuur; die was ontleidigd, vernederd, tot de hel toe. Maar vanwege zijn ámbt. Hij mócht niet weg zijn. Hij moest gespaard blijven voor den paaschmorgen; gaaf moest Hij verschijnen, en dan in DIT zijn vleesch.

En het was die gáve mensch, die Konings-Priester-mensch, die toen voor ons de handen opendeed: ze waren vól van zegen, r i j k e r d a n t e v o r e n. Hij had gaven, tot der menschen troost, gaven van toepassing, en Hij had de gevangenis gevangen genomen, in zijn verwervingskamp.

En nu zijn triduum met dienst gevuld was, en Hij geen minuut vacatie genomen had, nu kan ik, met of zonder anthropologische kennis, of problemen, zoo maar zeggen: van stonde aan zal ik, als ik mijn pols voel verdwijnen, bij mijnen Heere zijn. Ik krijg geen minuut vacatie. Er is geen christen-vacature. Niemand verdwijnt. En met DIT mijn vleesch zal ik opstaan, na mijn wachttijd. Niemand kan mij „wég-werken“; ik ben geen anhypostatische slaaf, want ik kreeg rechten. De rechten van wie deelt in den Borgtocht.

K. S.

UIT DE SCHRIFT

De geslagen herder en de verstrooide schapen (II)

En als zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg.

Toen zeide Jezus tot hen: Gij zult allen aan Mij geërgerd worden in dezen nacht; want er is geschreven: Ik zal den Herder slaan, en de schapen der kudde zullen verstrooid worden.

Maar nadat Ik zal opgestaan zijn, zal Ik u voorgaan naar Galilea.

Mattheus 26: 30, 31, 32.

Wanneer gaat Christus die oordel'sprofetie van Zacharia op Zichzelf toepassen?

Toen.....

Wanneer is dat?

Als zij den lofzang gezongen hebben, en bezig zijn uit te gaan naar den Olijfberg.

En let op dit heilshistorisch moment: het volgt onmiddellijk op dat uur, waarin Hij met de Zijnen het Oudtestamentisch Pascha heeft gevierd, om dat te

OP EN OM 'T KERKPLEIN

Reformatie van het onderwijs

Toen we een aantal jaren geleden eens bladerden in een oud notulenboek van een reeds heel oude Jongelingsvereniging kwamen we het verslag tegen van een inleiding over de gelijkenis van het mosterdzaad. De inleiding was — blijkens de notuleering — begonnen met de woorden: „De Heere Jezus legt alles maar eenvoudig aan“.

Wijze woorden.

Woorden, die ons door het hoofd gingen, toen we bedachten, dat onze schoolmeesters in de Paaschvacantie samen zullen komen om met elkander te spreken over de reformatie van het onderwijs.

We zijn daar hartelijk blij om.

Want niet alleen onze ouders, ook onze schoolmeesters hebben hier een taak.

We gelooven, dat reformatie van het onderwijs dringend noodig is. En daarom juichen we het toe, dat ook de broeders — en zusters! —, die in dit onderwijs aan onze kinderen een levenstaak ontvingen, eens contact zoeken om met elkander over deze gewichtige zaak te spreken. En we zijn belangstellend en benieuwd te vernemen, wat ze straks op hun samenkomst hebben gedaan.

Hopelijk halen ze de zaak niet té diep op. Hopelijk denken ze eens aan de wijze woorden van dien inleider — we hebben hem later als een grijs en wijs ouderling gekend! —: „De Heere Jezus legt alles maar eenvoudig aan“. En onze meesters mogen daar bewaard worden voor het bouwen van reformatorische luchtkasteelen.

De gevaren zijn niet denkbeeldig.

In de allereerste plaats vernemen we onder ons vrijgemaakten soms klanken, die doen vermoeden, dat men in de meening verkeert, dat met de kerkelijke „gelijkschakeling“ van de school, de „reformatie“ reeds zou voltooid zijn. Nu ligt hier een inderdaad brandende vraag. We moeten, als God de HEERE mogelijkheden geeft, toch wel scholen hebben, waar we naar Zondag 47 van den Catechismus, den HEERE in ál Zijn werken mogen „heiligen, roemen en prijzen“ en waar we Gods werk niet alleen in de groote Reformatie van de 16e eeuw, maar ook in de Afscheiding, de Doleantie, én de Vrijmaking niet behoeven te verbergen voor het navolgende geslacht. Kerkelijke scholen. Zoals Sikkell daarover preekte: „Wij hebben gelukkig Gereformeerde scholen. Maar zonder Catechismus is het geen Gereformeerde school. Waar niet de Catechismus geleerd wordt, is het geen Gereformeerde school. Een Gereformeerde school is niet kerkelijk in den technischen zin, dat wil zeggen: de kerkeraad houdt geen school. Maar zij is wel kerkelijk, in dien zin, dat zij den Catechismus houdt, en dat de meester dien leert: „dat is onze Catechismus, mijn en uw belijdenis; dien zullen we leeren. Dat kunt ge nog niet alles begrijpen, maar ge zult dien leeren. Ge moet ook in de kerk naar de verklaring gaan luisteren“.

Zulke Gereformeerde scholen hebben we niet meer. Reeds lang niet meer.

Sikkell beklaagde het reeds in 1920, toen hij in het gebouw in de Willemstraat te 's Gravenhage sprak op het zilveren feest van de Groen van Prinstererschool. Januari 1920. Hij waarschuwde toen reeds tegen de „interkerkelijk“ Gereformeerde school, die wel voor onder Gereformeerde vlag, maar — aldus Sikkell — „deze vlag dekte de lading niet meer“.

Sikkell werd dien avond zachtjes afgehamerd.

Het tooneelgordijn, waarvoor hij stond te spreken, werd herhaaldelijk wat opgetrokken. 'n Zachte wenk —

doen overgaan in het Nieuwtestamentisch Sacrament van het Heilig Avondmaal.

Dat wil zeggen: daar ligt tusschen deze beide tijdstippen een afstand als tusschen den hemel en de hel.

De lofzang — u weet, dat zijn de psalmen 113—118. De eerste twee er van (psalm 113, 114) werden gezongen voor den eigenlijken maaltijd¹⁾. En aan het eind van den Disch hief men de overige psalmen aan. Dat waren liederen des Verbonds! Geen individueele expressies van individueele emoties — neen, gemeenschapszangen. Pascha-disch en lofzang — het zijn de documenten van de gemeenschap der heiligen — psalmen van het volk, dat de HEERE uit het diensthuis uitgeleid, en de Sabbathrust deelachtig gemaakt had. En zoo is het ook met het Avondmaal, dat Christus aan dien Pascha-disch inzet ter gedachtenis aan Zijn bloedoffer.

Daarin weerspiegelt zich de glorie van den hemel. Pascha-disch, lofzang, Avondmaalstafel — het is alles één betuiging, dat de vloek is weggenomen, dat de communitas, de gemeente, verlost wordt — de groote gemeente, in welker midden Christus zeer begeert, den lof Zijns Vaders te zingen. Is de Disch des Verbonds niet profetie van de Bruiloft des Lams? het feest van het heilig lichaam van Christus, dat in het nieuwe Jeruzalem woont?

En onmiddellijk na dit tijdstip gaat nu Jezus Christus Zacharia 13:7 op Zichzelf in toepassing brengen.

¹⁾ Sommigen zeggen: alleen psalm 113.

Achter dat gordijn stond een groepje schoolkinderen, dat een liedje van Willy Derby moest zingen — En de voorzitter beduidde in de wat onrustig wordende taal, dat des sprekers gerantsoeneerde tijd om was. Maar Sikkell, oprichter der school, sprak dóór. Nóg zie ik hem: de lorgnet driftig bewegend in de rechterhand. Nóg hoor ik hem: „Een Gereformeerde school! — Gereforméerd! —

We moeten weer Gereformeerde scholen hebben! Als 't God belieft! Maar dan zijn we er nog niet!

Dan begint het pas.

We zijn er niet, als de school kerkelijk omgeschakeld, gelijkgeschakeld is. Men reformeert niet met een schakelaar! Want het zou wel eens kunnen zijn, dat bij zoo'n omschakelings-reformatie de oude firma onder een nieuwen naam werd voortgezet. Een school-vereeniging van vrijgemaakten, een bestuur van vrijgemaakten, het schoolpersoneel netjes vrijgemaakt. Allemaal heel gezellig. Maar we moeten vrijgemaakt, dat is heel gewoon Gereforméerd onderwijs hebben. Gereforméerd.

Als 't God belieft!

Dat is genade van God!

Een school, waar onze kinderen weer den Bijbel leeren en den Catechismus. En Nederlandsche taal. Daar is de bekeering noodig.

We hebben weer noodig te weten „hoe groot onze zonden en ellenden zijn“, óók in de school. Het komt voor, het komt vaak voor, dat kinderen, die een christelijke school verlaten, het a.b.c. der Schrift niet kennen. Dat namen als Nadab en Abihu, Uzza en Uzza, klanken voor hen zijn, en dat van de dertig niet één weet, dat de namen Saulus en Damaskus iets met elkander te maken hebben. Dat wat het vak „Bijbelsche geschiedenis“ betreft. En dan: het taal-onderwijs. Een onzer predikanten vertelde mij, dat de meesten zijner catechisanten niet in staat zijn een eenvoudig dictaat te houden. Anderen hadden dezelfde zucht. De taal van den Catechismus, dat is dus ook de taal van de andere belijdenis-geschriften en van de liturgische formulieren verstaan ze niet meer. Ook afgedacht van spellings-kwesties. De betekenis van een aanvoegende wijs ontgaat hun. Het belang daarvan springt in het oog als men eens denkt aan de beden van het Gebed des Heeren: „Uw Naam worde geheiligd“. En dan zwijg ik nog maar van andere dingen. Van mannen als Bilderdijk, Da Costa, De Cock, Groen van Prinsterer, Kuyper kennen onze kinderen ternauwernood de namen. De verkeersregels leeren ze. Ook die van het verkeer met God den HEERE?

Inderdaad, er is reformatie van ons onderwijs noodig!

Onze schoolmeesters en schooljuffrouwen — we mogen het toch zoo graag zóó zeggen: we hebben zelf zulke echte meesters gehad — komen in de Paaschweek samen. Mogen ze voor quasi-filosofisch en quasi-wetenschappelijk gedoe worden bewaard. Mogen ze er voor bewaard worden reformatorische luchtkasteelen te bouwen. Bewaard worden voor schakel-gedoe! Moge het hun gegeven zijn elkander te helpen om weer echt Gereforméerd onderwijs te geven! Om wat te doen voor een Gereforméerde school zoals Sikkell die wenschte: een Gereforméerde school! Ge-re-for-méerd! Om wat te doen voor Gereforméerd onderwijs in den Bijbel! Voor de reformatie van het taalonderwijs. Om den kinderen weer te leeren, dat je „des kerkeraads“ en niet „der kerkeraad“ schrijft, vischgraat met een t en warmtegraat met een d. Dat is reformatorisch! Dat óók!

Broeders: „De Heere Jezus legt alles maar héél eenvoudig aan!“

D. E. C.

Dat wil zeggen: Hij, Die Zijn hand aan hemelvreugden heeft geslagen, zooveen aan dien gemeenschapsdich, dwingt Zijn voet, de diepste versmaadheid der hel binnen te gaan, in het volstrekte isolement van den geslagen Herder. Want de vloek der zonde is, dat zij de harmonie schendt en de gemeenschap verstoot. U denkt toch niet alleen aan den man van Karioth, maar ook aan de elf, die aan Christus Zich ergeren, in hun hiërarchie-ruzie daarstraks²⁾. En daarom is een der kenmerken van de hel, dat daar het „commune“ wordt gemist, en de individu zichzelf handhaaft. Het „generale“ van de hel is, dat al haar bewoners door-en-door individualist zijn, maar een „communitas“, een saamhoorige gemeente vormen zij niet.

Lofzang — verstrooiing..... dat is een afstand als tusschen hemel en hel.

Maar zoo moet het, zal die gemeenschapsdich, in dezen nacht ingesteld, niet een hersenschim zijn. Zacharia 13:7 móét vannacht bij Hem terecht komen: het zwaard des HEEREN móét tegen Hem ontwaken, Hém slaan. Isoleren Zijn jongeren Hem, door in ergernis van Hem heen te vluchten? Het wondt Zijn hart — maar DE snede, welke het doorsnijdt, komt dáár niet van, doch van het scherpe zwaard, dat God bestuurt en in Zijn ziel drijft. Daardoor wordt het eenzaam rond den Zoon des menschen: de Vader voert Hem in het volstrekte isolement der hel, waar niemand uit het gansch heelal mee naar toe kan,

²⁾ Vgl. de vorige Schriftoverdenking.